

УДК 378.011.3-051: 654.197

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ТЕЛЕЖУРНАЛІСТІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ (ЕКСПЕРИМЕНТ)

Носова К.В., аспірант
кафедри педагогіки

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

У статті розглянуто питання формування культури професійного спілкування майбутніх тележурналістів, яке сьогодні є дуже актуальним. Доцільність дослідження постає у зв'язку з необхідністю педагогічно забезпечити цей процес та внести в нього важливі елементи педагогіки.

Ключові слова: вища школа, професійна підготовка, майбутні тележурналісти, педагогіка, формування.

В статье рассмотрены вопросы формирования культуры профессионального общения будущих тележурналистов, которое сегодня является очень актуальным. Целесообразность исследования возникает в связи с необходимостью педагогически обеспечить этот процесс и внести в него важные элементы педагогики.

Ключевые слова: высшая школа, профессиональная подготовка, будущие тележурналисты, педагогика, формирование.

Nosova K.V. FORMATION OF CULTURAL COMMUNICATION PROFESSIONAL FUTURE JOURNALIST IN HIGH SCHOOL (EXPERIMENTS)

The questions of creating a culture of professional communication of future broadcasters. Clarified that today is very important. The feasibility study presented by the need to ensure that pedagogical process and make it important elements of pedagogy.

Key words: higher education, professional training, future journalist, pedagogy formation.

Постановка проблеми. Система освіти України перебуває в стані, що не задовольняє вимоги, які постають перед нею. Так, проблема формування культури професійного спілкування у майбутніх тележурналістів набула сьогодні особливої актуальності [1]. Доцільність дослідження постає у зв'язку з необхідністю педагогічно забезпечити цей процес, внести в нього важливі елементи педагогіки. Особливе значення має процес формування культури професійного спілкування в системі освіти, зокрема у вищій школі, що пояснюється специфікою студентства – майбутніх тележурналістів – як особливої групи, яка в змозі буди носієм культури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових та методичних джерел вітчизняних та зарубіжних дослідників із проблеми культури професійного спілкування свідчить про наявність чималого фонду наукових знань її різноманітних аспектів (Е. Багіров, І. Бех, М. Васильєва, Н. Волкова, В. Давидов, М. Кім, М. Назаров, І. Олійник, К. Роджерс, В. Суруханов, В. Теплюк, Т. Чмут, Т. Чайка, Б. Фірсов, М. Шадсон, І. Юшук та ін.

Постановка завдання. Мета наукової статті полягає у тому, щоб провести аналіз експерименту дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вирішення дослідницьких завдань

стало завершальною частиною дослідно-експериментальної роботи з проблеми формування культури професійного спілкування у майбутніх тележурналістів. Після організації та здійснення експериментального навчання, яке відбувалося під впливом спеціально розроблених нами педагогічних умов (щодо конкретизації мети та модернізації змісту формування культури професійного спілкування у майбутніх тележурналістів, щодо застосування в якості провідної технології підготовки тренінгової технології навчання та спрямування процесу та компонентного складу професійного спілкування), ми провели повторну діагностику рівня підготовки майбутніх тележурналістів. Основне завдання полягало у виявленні змін рівня підготовки студентів контрольної та експериментальної груп із подальшим порівнянням та зіставленням результатів.

Для вивчення рівня сформованості культури професійного спілкування в студентів обох груп ми застосовували основні, складені нами діагностичні методики (самооцінки та оцінки експертів), та дві додаткові методики [2, с. 9]. Дані, які були отримані під час повторної діагностики, було математично та статистично оброблені за допомогою критерію Пірсона χ^2 , t-критерію Стьюдента, критерію Фішера f і коефіцієнта кореляції Спірмена та зібрано у зведені

таблиці, аналіз яких надає можливість відстежити динаміку змін, що відображають просування майбутніх тележурналістів до оптимального рівня формування культури професійного спілкування.

Розглянемо результати аналізу емпіричних даних відповідно до науково-теоретичного критерію підготовки.

Грунтуючись на результатах, ми можемо стверджувати, що після експериментального дослідження розбіжності числових значень самооцінок студентів контрольної та експериментальної груп за всіма позиціями стали більш помітними. Середні бали за всіма позиціями в обох групах збільшилися, але на різні величини. У студентів контрольної групи високих значень сягнули дві позиції блоків професійних знань (уявлення про загальні цілі культури професійного спілкування – 3,91 бала та знання про вербальні та невербальні засоби спілкування – 3,86 бала), інші ж позиції залишилися на середньому рівні. Оволодіння цими блоками знань було достатньо доступним під час традиційного навчання, можливим завдяки найбільшій інформаційній відповідності у змісті.

Розглянувши результати дослідження мотиваційної основи задоволеності сучасним станом організації та проведення підготовки до професійної діяльності формування, ми можемо відзначити в студентів експериментальної групи сформовану професійну мотивацію, їхню націленість на успішне відтворення цього напрямку діяльності в майбутньому.

Цікаві зрушення в рівні інтернальності студентів експериментальної групи, який

є одним із додаткових показників особистісного критерію, були зафіксовані нами наприкінці формувального етапу експерименту. Результати тестування РСК за методикою Дж. Роттера [2, с. 9].

Ми представили різницю між двома виявленими наприкінці формувального етапу експерименту мотиваційними основами, де числові умовні позначення на горизонтальній осі відповідають 11-ти позиціям списку мотивів (рис. 1).

Ми можемо відзначити в студентів експериментальної групи сформовану професійну мотивацію, їхню націленість на успішне відтворення цього напрямку діяльності в майбутньому.

Цікаві зрушення в рівні інтернальності студентів експериментальної групи, який є одним із додаткових показників особистісного критерію, були зафіксовані нами наприкінці формувального етапу експерименту. Результати тестування РСК за методикою Дж. Роттера наведено в таблиці 1.

Значущих змін у рівні суб'єктивного контролю студентів контрольної групи за час навчання не відбулося. Зміни в бік збільшення відсотків студентів, які виявили свою інтернальність, відстежуються в експериментальній групі майже за всіма шкалами. Найвище відсоткове збільшення відбулося за шкалою інтернальності відносно компетентності (36,55%); інтернальність у галузі досягнень (+35,14%); відсоткове збільшення студентів, які виявили інтернальність у виробничих взаєминах, склав 28,59%. Присутній низький відсоток студентів, у яких сформована інтернальність у галузі невдач (18,45%). Майже не

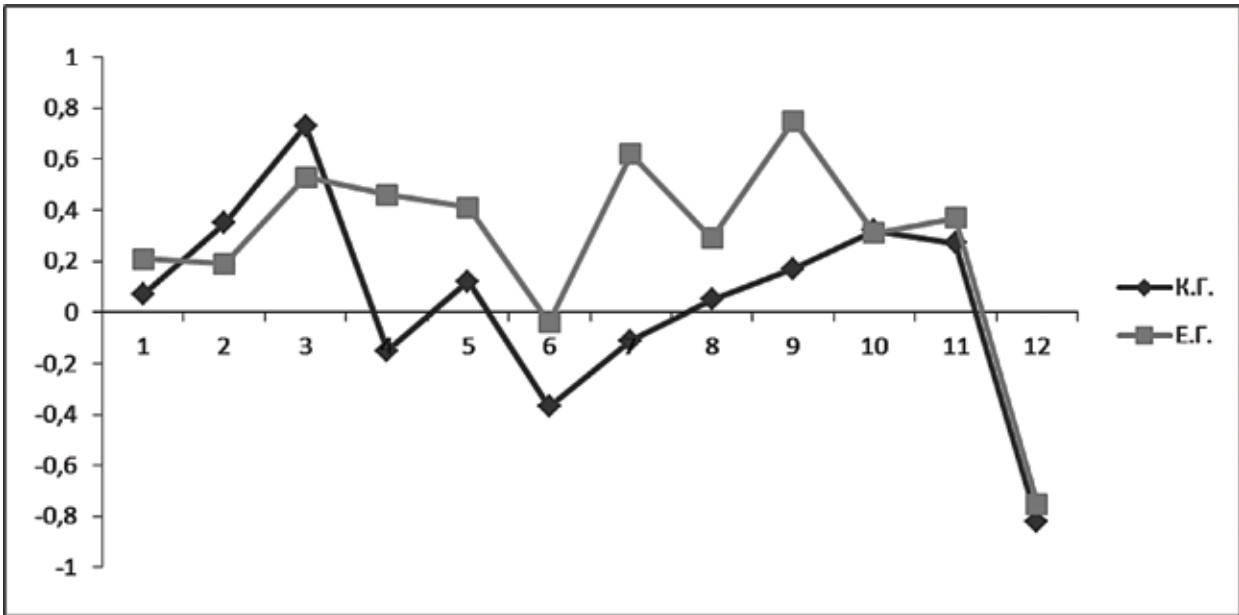

Рис. 1. Мотивація формування культури професійного спілкування у майбутніх тележурналістів, зафіксована наприкінці формувального етапу експерименту

стали визначними показники інтернальності за шкалою міжособистісних взаємин (збільшення +14,57%). Про розвиненість відповідальності свідчать зміни, відмічені нами в рівні суб'єктивного контролю студентів експериментальної групи.

У ході кількох діагностичних зрізів щодо наявності та сформованості професійно важливих для формування культури професійного спілкування якостей протягом експериментального навчання (на його початку та наприкінці) було отримано дані, що підкреслили доказовість позитивних змін, які відбулися у студентів експериментальної групи за особистісним критерієм.

Інформація про спрямованість особистості майбутніх тележурналістів, яка була отримана нами за допомогою методики Б. Басса, дозволила дійти висновків про зміну спрямованості, яка відбулася за час експериментального навчання [3, с. 9]. Якщо на початку експерименту більшість студентів були спрямовані на спілкування (65,44%

студентів були готові віддати першочерговість установленню та підтримці позитивних взаємин з оточуючими, включаючи колеги), а спрямованість на справу посідала друге місце, то наприкінці формувального експерименту спрямованість на спілкування поступилася першістю спрямованості майбутніх тележурналістів на справу (зафіксовано максимальний ступінь спрямованості на справу – 50,72%). Це свідчить про розвиток ділових якостей майбутніх фахівців, про наявність усвідомленого відповідального ставлення до культури професійного спілкування.

Використання методики визначення рівня мотивації до успіху, автором якої є Т. Елерс, надало нам можливість виявити сформованість додаткового показника особистісного критерію, який має забезпечувати стабільний розвиток усіх трьох необхідних для формування культури професійного спілкування у майбутніх тележурналістів якостей. Отже, за час експе-

Таблиця 1

Зіставлення показників рівня суб'єктивного контролю студентів (рівня інтернальності за Дж. Роттером)

№	Шкали інтернальності	На констатувальному етапі (студенти)		На констатувальному етапі (експерти)		Наприкінці формувального етапу (студ.)		Наприкінці формувального етапу (експерти)	
		КГ (у %)	ЕГ (у %)	КГ (у %)	ЕГ (у %)	КГ (у %)	ЕГ (у %)	КГ (у %)	ЕГ (у %)
1	Інтернальність у галузі досягнень	43,37	46,37	40,35	39,23	78,51	55,05	46,34	58,43
2	Інтернальність у галузі невдач	11,22	7,73	9,34	5,35	29,67	10,08	12,87	9,11
3	Інтернальність у міжособистісних взаєминах	19,39	15,46	17,28	13,18	22,96	43,21	21,11	40,65
4	Інтернальність у виробничих взаєминах	15,31	12,08	13,30	10,05	43,90	35,16	16,87	33,11
5	Інтернальність щодо здорового способу життя	28,06	30,92	25,05	28,91	33,65	34,03	30,67	29,76
6	Інтернальність щодо компетентності	52,04	48,31	49,02	45,30	56,59	52,46	52,11	49,17

Таблиця 2

Зіставлення загальних оцінок рівня формування культури професійного спілкування у майбутніх тележурналістів

Рівень	На констатувальному етапі		Наприкінці формувального етапу	
	КГ (у %)	ЕГ (у %)	КГ (у %)	ЕГ (у %)
Оптимальний	4,08	3,86	10,20	27,55
Базовий	31,63	34,30	49,49	58,45
Елементарний	64,29	61,84	40,31	14,00

риментального навчання відбулися значні зміни рівня мотивації до успіху в студентів експериментальної групи. Майже половина студентів залишилася на середньому рівні мотивації до успіху (50,24% до та 55,07% після експериментального навчання). Суттєві розбіжності зафіксовано щодо високого рівня мотивації (37,2% замість 15,94%, отриманих на початку).

Використана нами методика Н. Водоп'янової виявила інформацію щодо належності студентів експериментальної групи до психологічних типів стосовно рівнів активності та оптимізму. Протягом навчання за спеціально створеними педагогічними умовами серед студентів збільшився відсоток таких, які стали більш оптимістично дивитися в професійне майбутнє та впевнено відчувати себе в якості фахівців (зростання групи «активних оптимістів» становить +16,42%), більш реально та відповідально ставитися до отримання освіти за фахом, до подій особистого та майбутнього професійного життя (збільшення групи «реалістів» +3,87%).

Представимо оцінки рівня формування культури професійного спілкування у майбутніх тележурналістів, надані експертами. Відсотковий вираз оцінних даних, отриманих до та після проведення експерименту, представлено для зіставлення в таблиці 2.

Отже, ми бачимо, що, за оцінками експертів, кількість студентів експериментальної групи з елементарним рівнем підготовки зменшилася з 61,84% до 14%, але збільшилася кількість студентів експериментальної групи з базовим рівнем з 34,30% до 58,45% та збільшилася кількість студентів з оптимальним рівнем формування культури професійного спілкування майбутніх тележурналістів з 3,86% до 27,55%. Розбіжність між показниками сформованості рівня підготовки студентів контрольної групи, які навчалися за традиційної схемою, до та після експерименту не набула статусу статистично значущої.

Також цікавою для нас виявилася інформація щодо належності студентів експериментальної групи до психологічних типів стосовно рівнів активності та оптимізму, отримана за методикою Н. Водоп'янової [4, с. 19]. Протягом навчання за спеціально створеними педагогічними умовами серед студентів збільшився відсоток таких, які стали більш оптимістично дивитися в професійне майбутнє та впевнено відчувати себе в якості фахівців (зростання групи «активних оптимістів» становить +16,42%), більш реально та відповідально ставитися до отримання освіти за фахом, до подій особистого та майбутнього професій-

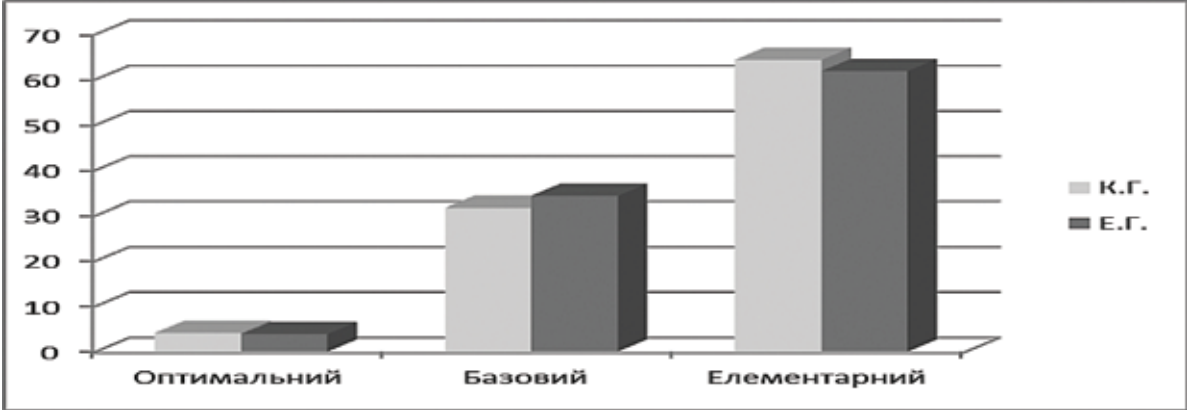

Рис. 2. Відсотковий розподіл студентів контрольної та експериментальної груп за рівнями підготовки на констатувальному етапі експерименту

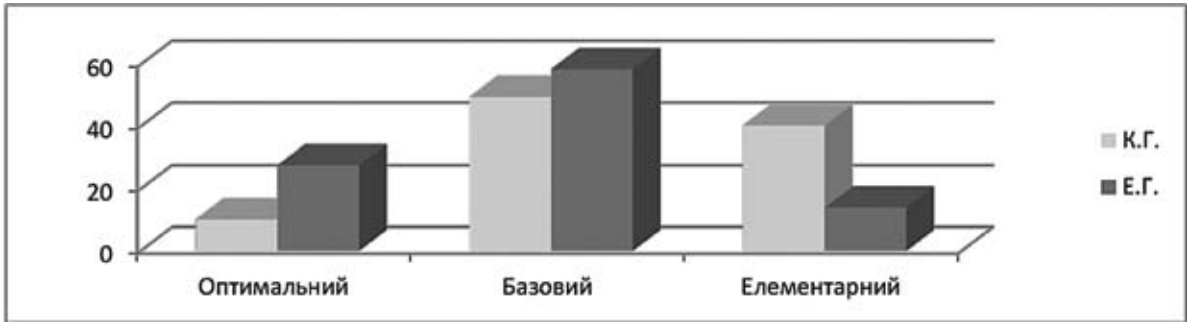

Рис. 3. Відсотковий розподіл студентів контрольної та експериментальної груп за рівнями підготовки наприкінці формувального етапу експерименту

ного життя (збільшення групи «реалістів» +3,87%). Для наочності ми представили відсотковий розподіл студентів контрольної та експериментальної груп за рівнями формування культури професійного спілкування, зафіксований на початку констатувального та наприкінці формувального етапів експерименту, у двох гістограмах на рисунках 2 та 3.

Якщо ми візуально порівнюємо дві гістограми, то побачимо позитивні кількісні зрушення після проведення експериментального навчання. Засвоєні професійні знання, освоєні вміння реалізовувати професійні функції, сформовані професійно важливі якості у майбутніх тележурналістів дозволили їм піднятися на більш високий рівень формування культури професійного спілкування, ніж у половини студентів, який було оцінено як стабільний базовий, а майже третина студентів експериментальної групи досягла високого (оптимального) рівня.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, спираючись на статистично доведену очевидну різницю в отриманих під

час дослідно-експериментальної роботи результатах, які характеризують три критерії формування культури професійного спілкування, ми можемо зробити висновок про високу ефективність упровадження педагогічних умов формування культури професійного спілкування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»). – Постанова від 3 листопада 1993 р., № 896. – Київ.
2. Райгородский Д.Я. Практическая психодиагностика. Методики и тесты: [учеб. пособие] / Д.Я. Райгородский. – Самара: Издат. Дом. 2002.
3. Смирнов С.Д. Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности: [учеб. пос. для студ. высш. пед. учеб. завед.] / С.Д. Смирнов. – М.: Академия, 2002.
4. Кузьмина Н.В. Методы исследования педагогической деятельности / Н.В. Кузьмина. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1970. – 114 с.
5. Семенова Е.М. Тренинг эмоциональной устойчивости педагога : [учеб. пособие] / Е.М. Семенова. – М.: Изд-во Ин-та психотерапии, 2002. – 224 с.